

Temat: Pamięci. Programowalne struktury logiczne.

1. **Pamięci** są układami służącymi do przechowywania informacji w postaci ciągu słów bitowych. Wykonuje się jako układy o bardzo dużym stopniu scalenia w technice TTL, ECL, CMOS i NMOS. Pamięć podzielona jest na komórki (rejstry), każda z nich posiada swój adres umożliwiający dostęp do zawartej w niej informacji. Liczba bitów w komórce określa organizację pamięci, czyli sposób dostępu do informacji. Zazwyczaj komórki pamięci zawierają 8 bitów (choć mogą mieć 4 bity), wówczas mówimy o organizacji słownej typu $N \cdot 8$ ($N \cdot 4$), gdzie N oznacza ilość komórek. Jeśli pamięć ma komórki jednobitowe mówimy, że jest to pamięć bitowa.

2. **Organizacja pamięci** wiąże się z podstawowym parametrem pamięci:

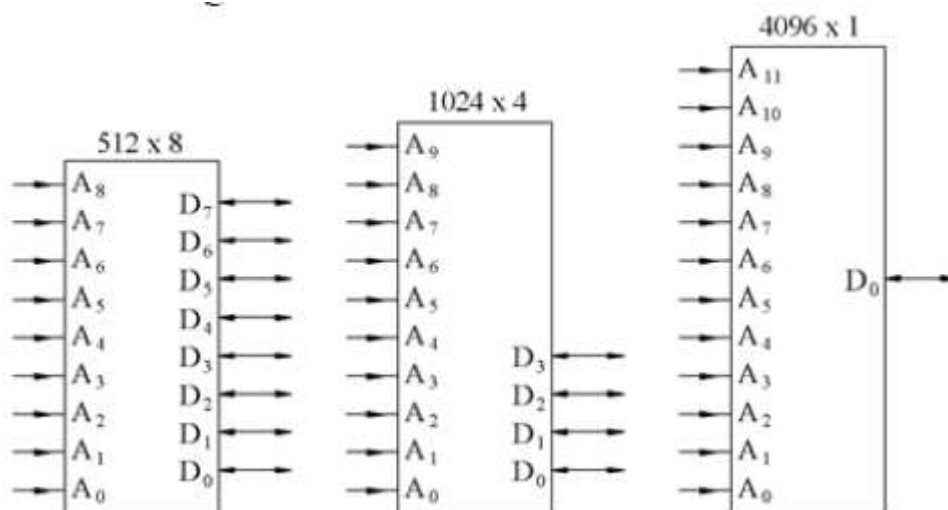
- pojemność P , określająca jak wiele informacji można w niej przechowywać. Pojemność pamięci określa się w bitach [b], ze względu na bardzo szybki postęp technologiczny umożliwiający wykonywanie pamięci o dużych pojemnościach, powszechnie używa się pamięci o pojemnościach wyrażanych w kilobitach [Kb] ($1\text{Kb} = 2^{10} \text{ b} = 1024 \text{ b}$) lub megabitach [Mb] ($1\text{Mb} = 1\text{K} \cdot \text{K b} = 2^{20} \text{ b} = 1048576 \text{ b}$).

3. Przykłady

a) Pamięć o 10 wejściach adresowych i komórkach 8-bitowych, czyli długości słowa 1 bajt (1B) ma pojemność $P = 2^{10} \text{ B} = 1\text{KB}$. Pamięć tej samej pojemności może być zorganizowana na kilka sposobów zależnie od ilości słów i ich długości.

b) Pamięć o pojemności 4Kb może posiadać organizację:

- $512 \cdot 8$, czyli 512 słów o długości 8 bitów,
- $1024 \cdot 4$, czyli 1024 słowa o długości 4 bity,
- $4096 \cdot 1$, czyli 4096 słów o długości 1 bit.

Rys.43. Przykłady organizacji pamięci 4Kb.

4. Układy pamięci mogą posiadać następujące wejścia i wyjścia:

- wejścia adresowe umożliwiające dostęp do określonych komórek,

- wejścia sterujące między innymi są to: wejście uaktywniające pamięć CS (CE), wejście zezwalające na zapis WR (WE), wejście zezwalające na odczyt RD (OE), wejście strobulujące adresów ALE (RAS lub CAS),
- wejścia /wyjścia danych (informacyjne D).

5. Pamięci dzielimy na:

- pamięci odczyt – zapis, popularnie zwane RAM,
- pamięci stałe ROM - tylko do odczytu.

6. Parametry dynamiczne pamięci

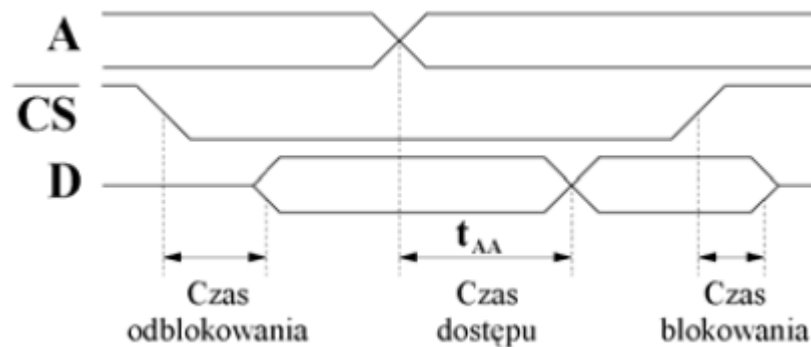
Podstawowe parametry dynamiczne pamięci to czasy: dostępu, cyklu i blokowania.

a) **czas dostępu t_{AA}** - jest to czas liczony od wystąpienia nowego adresu do pojawienia się na wyjściach układu zawartości komórki pamięci o tym adresie.

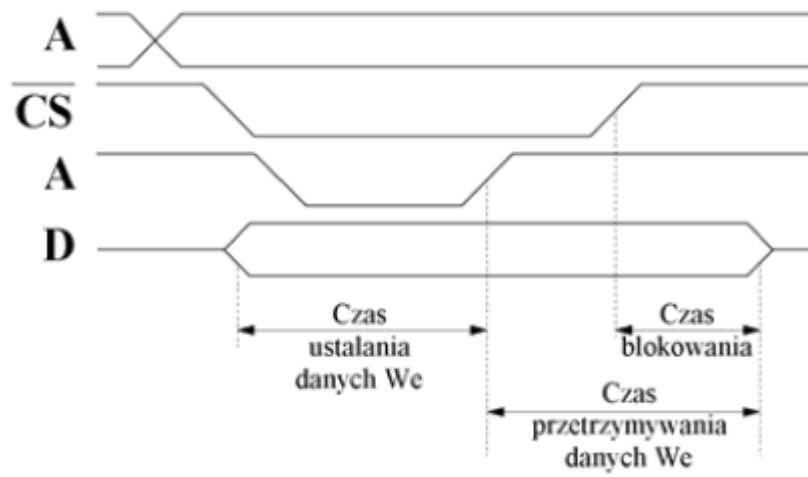
b) **czas cyklu** - to minimalny odstęp czasu między kolejnymi prawidłowymi zapisami i/lub odczytami pamięci. Rozróżnia się czasami czas cyklu zapisu, cyklu odczytu i cyklu odczyt zapisu.

c) **czas blokowania** - to odstęp czasu liczony od zmiany stanu wejścia wybierającego $\overline{CS}$ do chwili przejścia wyjść/wejść danych do stanu wielkiej impedancji. Czas odblokowania jest liczony od zmiany stanu wejścia wybierającego $\overline{CS}$ do chwili przejścia wejść/ wyjść danych do trybu pracy dwustanowej.

Dla bezkolizyjnej współpracy kilku bloków pamięci trójstanowych o połączonych wyjściach czas blokowania tych układów powinien być krótszy niż czas odblokowania.

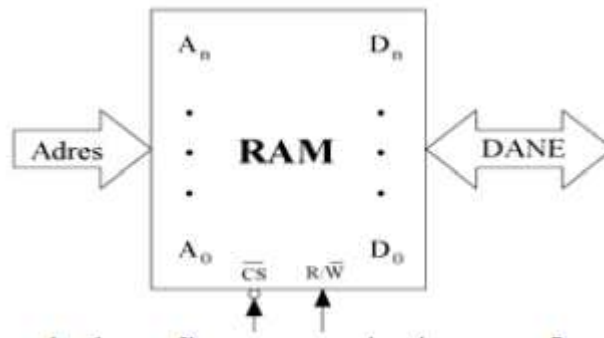
Rys. 44. Przebiegi czasowe sygnałów przy odczycie informacji z pamięci

Rys. 45. Przebiegi czasowe sygnałów przy zapisie informacji do pamięci

Temat: Pamięć RAM i ROM

1. Pamięć RAM jest zespołem rejestrów równoległych. Informacja może być zapisywana w dowolnym rejestrze lub odczytywana z dowolnego rejestru, dlatego pamięć ta nazywa się pamięcią o dostępie bezpośrednim.

Rys.46. Symbol graficzny pamięci RAM.[2, s.264]

2. Pamięć RAM posiada:

- wejścia adresowe $A_0 \dots A_n$,
- wejście uaktywniające $\overline{CS}$,
- wejście wyboru trybu pracy $R/\overline{W}$,
- wejścia / wyjścia danych $D_0 \dots D_m$.

3. Pamięć RAM wykonuje się jako układy:

- bipolarne TTL i ECL charakteryzujące się małymi pojemnościami, dużymi prądami zasilającymi i małą szybkością działania (porównywalnie szybkie z CMOS są pamięci ECL)
- unipolarne CMOS i NMOS: statyczne SRAM i dynamiczne DRAM (obecnie DDRAM).

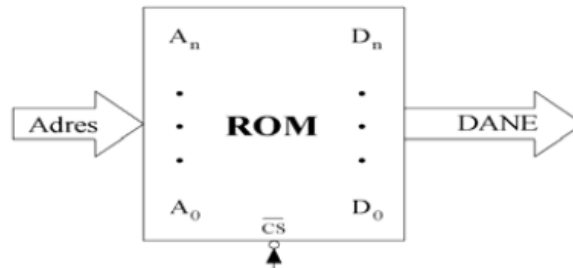
4. **Pamięci dynamiczne DRAM** wymagają okresowego odświeżania zawartych informacji, mogą one posiadać wewnętrzny układ odświeżania. Obecnie powszechnie stosowane są pamięci DDRAM.

5. **Pamięć ROM** to pamięć stała, której zawartość podczas eksploatacji jest niezmienna, raz zapisana informacja jest trwale przechowywana i może być wielokrotnie odczytywana. Pamięć ROM jest cyfrowym układem kombinacyjnym.

6. Pamięci stałe mogą być programowane:

- przez wytwórcę podczas produkcji - pamięci MROM,
- przez użytkownika za pomocą specjalnych programatorów w sposób trwały, bez możliwości wykasowania zapisanej informacji - pamięci PROM (wykonywane są zazwyczaj jako układy bipolarne),
- przez użytkownika w sposób prawie trwały, z możliwością wykasowania zapisanej informacji - pamięci EPROM (wykonywane są zazwyczaj jako układy unipolarne).

7. Pamięci EPROM mogą być zapisywane metodą elektryczną, a kasowane promieniami X lub promieniami ultrafioletowymi, albo zapisywane i kasowane elektrycznie – wtedy noszą nazwę EEPROM.

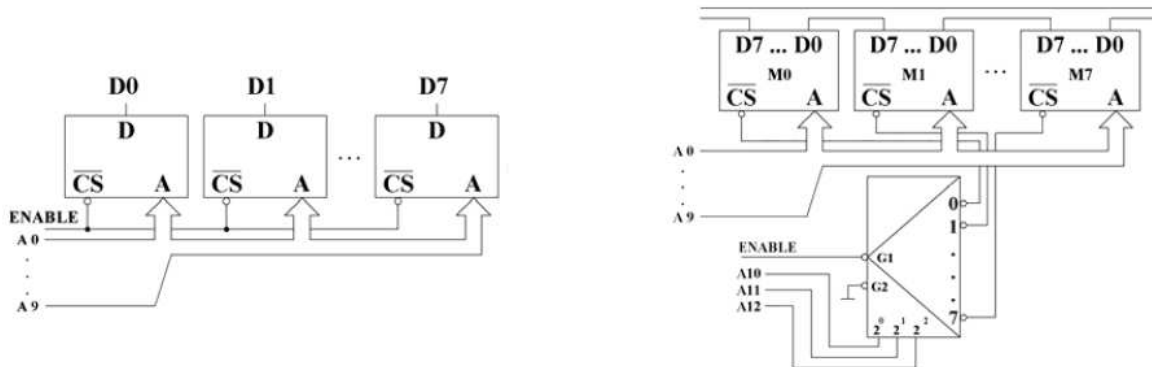

Rys.47. Symbol graficzny pamięci ROM.

8. Zwiększanie pojemności pamięci

Układy pamięci można ze sobą łączyć otrzymując w ten sposób bloki pamięci o większej pojemności. Zwiększenie pojemności uzyskuje się:

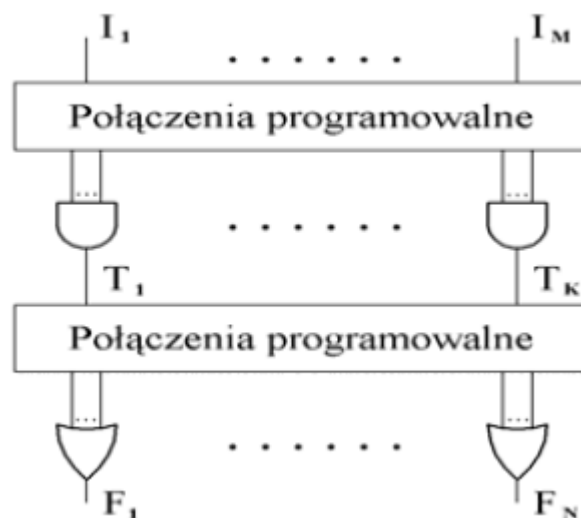
- zwiększając długość słowa,
- zwiększając ilość pamiętanych słów (uaktywniając poszczególne układy pamięci – wejście CS, poprzez multiplexer).

Rys. 48. Powiększenie pojemności pamięci przez a) zwiększenie długości słowa, b) zwiększenie liczby pamiętanych słów

Temat: Programowalne struktury logiczne PLD

1. **Programowalne moduły logiczne PLD** są układami o standardowej strukturze, które można dostosować do potrzeb użytkownika poprzez ingerencję w ich standardową strukturę. Układy te wykonywane są w technice TTL i CMOS z tranzystorów, tworzących matrycę bramek AND i matrycę bramek OR. Obie matryce umożliwiają realizację wszystkich funkcji logicznych.

Rys. 49. Struktura układów PLD.

2. Moduły PLD mogą być dodatkowo wyposażone:

- w przerzutniki,
- układy wejściowo/wyjściowe,
- bufory,
- sprzężenia zwrotne,
- wyjścia trójstanowe.

3. Układy PLD typu matrycowego wykonywane są jako:

- układy PAL,
- układy PLA,
- układy PLE.

4. Układy PAL wykonywane są w technice bipolarnej i unipolarnej jako:

- układy EPLD – kasowalne promieniami ultrafioletowymi (wykonane w technice CMOS),
- układy GAL – kasowalne elektrycznie (wykonane w technice EECMOS), charakteryzują się niskimi kosztami wykonania, niewielkim poborem prądu, dużą szybkością działania.

5. Układy PLA prócz matryc bramek AND i OR posiadają programowalny układ polaryzacji wyjść i sterowany z zewnątrz trójstanowy bufor wyjściowy. Dodatkowo mogą posiadać przerzutniki zwane są wówczas układami PLS lub sekwenserami.

6. Układy PLE są nową generacją szybkich pamięci PROM, realizującą układy logiczne. Mogą być dodatkowo wyposażone w buforowe rejestry wyjściowe.